

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

Warszawa, 11 maja 2022 r.

DKO-WEK.4043.13.2022.AD

**Pan
Marcin Wiącek
RZECZNIK PRAW
OBYWATELSKICH
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa**

Szanowny Panie Rzeczniku,

pragnę zapewnić, że uczniowie ukraińscy w Polsce są traktowani z największą troską i należną im uwagą. Przyjęte na ich potrzeby rozwiązania legislacyjne dotyczące dostępu do edukacji zostały skonstruowane w sposób, który pozwoli im odnajdywać się w polskim systemie edukacji odpowiednio do ich potrzeb i oczekiwań, a także w zależności od planów, możliwości i motywacji.

Przepisy przygotowane w związku z przybyciem ukraińskich uchodźców i ich dzieci w całości odpowiadają warunkom określonym w przywołanej przez Pana Rzecznika Konwencji dotyczącej uchodźców, sporządzonej w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 119 poz. 515), która w art. 22 ust. 1 i 2 przewiduje, że **państwo przyzna uchodźcom takie samo traktowanie w zakresie nauczania podstawowego, jakie przyznaje swoim obywatelom, a także możliwie najbardziej korzystne traktowanie, a w każdym razie nie mniej korzystne niż to, które przyznają w tych samych okolicznościach cudzoziemcom, w zakresie szkolnictwa innego niż szkolnictwo podstawowe.**

Przepisy dotyczące uczniów ukraińskich nie tylko gwarantują im warunki odpowiadające konwencji, tj. zapewniają takie samo traktowanie jak przyznane obywatelom polskim, ale obejmują także wiele ułatwień i dostosowań dotyczących tylko dzieci uchodźców z Ukrainy.

Kwestię warunków edukacji dzieci ukraińskich przybyłych do Polski po 24 lutego 2022 r. uregulowano przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie *organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy* (Dz. U. poz. 645, z późn. zm.) – wydanego na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583, z późn. zm.). Przepisy umożliwiają uczniom będącym obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z 12 marca 2022 r., **pełne uczestnictwo w systemie edukacji.**

Jednocześnie przepisy ww. rozporządzenia nie nakładają bezwzględnego wymogu realizacji obowiązku szkolnego w polskich szkołach i pozwalają uczniom będącym obywatelami Ukrainy na kontynuowanie nauki w szkole funkcjonującej w ukraińskim systemie oświaty – w formie zdalnej. W takiej sytuacji na rodzicu lub opiekunie dziecka spoczywa jedynie obowiązek złożenia w gminie właściwej ze względu na miejsce pobytu dziecka oświadczenia o kontynuacji kształcenia w ukraińskim systemie oświaty (§ 15 rozporządzenia).

Uczniowie - uchodźcy z Ukrainy, którzy pobierają naukę w szkołach według ukraińskiego systemu oświaty w trybie kształcenia on-line mogą przy tym być równocześnie uczniami polskich szkół. Oznacza to, że mogą uczyć się w szkołach ukraińskiego systemu oświaty w trybie on-line i jednocześnie uczestniczyć w zajęciach w polskich szkołach.

Uczniowie z Ukrainy mogą podejmować naukę w polskim systemie edukacji w oddziałach przygotowawczych tworzonych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. z 2020 r. po. 1283, z późn. zm.).

Celem oddziałów przygotowawczych jest umożliwienie uczniom nieznającym języka polskiego nauki tego języka. Na ten cel przeznacza się w oddziale przygotowawczym co najmniej 6 godzin tygodniowo. Pozostałe godziny mogą być swobodnie rozdysponowane przez dyrektora szkoły na realizację zajęć wspierających adaptację uczniów i przygotowanie ich do dalszej nauki. W związku z napływem dzieci uchodźców ukraińskich w przepisach ww. ustawy i rozporządzenia stworzono dodatkowe rozwiązania dotyczące organizacji oddziałów przygotowawczych, tj.: umożliwiono tworzenie międzyszkolnych oddziałów przygotowawczych. W przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego będącej organem prowadzącym szkołę, w której zorganizowano oddział przygotowawczy, może kierować do tego oddziału uczniów innych szkół tego samego typu, prowadzonych przez tę samą jednostkę samorządu terytorialnego. Jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły mogą zawierać porozumienia w celu kierowania przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego uczniów prowadzonej przez siebie szkoły do oddziału przygotowawczego zorganizowanego w szkole tego samego typu prowadzonej przez inną jednostkę samorządu terytorialnego. Wprowadzono również wymóg dostosowania realizowanych w szkole programów nauczania – w tym zakresu treści nauczania – do możliwości i potrzeb uczniów z Ukrainy przyjmowanych do oddziałów przygotowawczych w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Przepis umożliwia dostosowanie realizowanych w szkole programów nauczania poszczególnych przedmiotów - również przez ograniczenie/zmniejszenie wymagań w stosunku do podstawy programowej kształcenia ogólnego.

W roku szkolnym 2021/2022 uczeń będący obywatelem Ukrainy uczęszczający do oddziału przygotowawczego nie podlega klasyfikacji rocznej w przypadku gdy rada pedagogiczna uzna, że nie zna on języka polskiego lub znajomość języka polskiego jest niewystarczająca do korzystania z nauki, lub też zakres realizowanych w szkole zajęć edukacyjnych uniemożliwia przeprowadzenie klasyfikacji rocznej tego ucznia. W tym przypadku zamiast świadectwa szkolnego uczeń otrzyma zaświadczenie o uczęszczaniu do oddziału przygotowawczego.

Odnosząc się do egzaminu ósmoklasisty, o który Pan Rzecznik zapytuje, uprzejmie wyjaśniam, że egzamin ten jest przeprowadzany na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o *systemie oświaty* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w *sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1361). **Przystąpienie do egzaminu ósmoklasisty jest** – zgodnie z art. 44q ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.) - **warunkiem ukończenia szkoły podstawowej.**

W 2022 r. egzamin ósmoklasisty obejmuje: język polski, matematykę i język obcy nowożytny. W 2022 r. nie będzie przeprowadzany egzamin ósmoklasisty z czwartego przedmiotu obowiązkowego, wybranego spośród przedmiotów: biologia, chemia, fizyka, geografia, historia. Termin egzaminu ósmoklasisty w 2022 r. został ustalony na maj. Ponadto w 2022 r. ww. egzaminy będą przeprowadzane z uwzględnieniem ww. przepisów wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w *sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy*. Umożliwia ono uczniom będącym obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z 12 marca 2022 r., przystąpienie w bieżącym roku szkolnym do egzaminu ósmoklasisty oraz stanowi o zakresie zmian i dostosowań dotyczących tego egzaminu.

Ww. rozporządzenie wskazuje późniejsze terminy złożenia deklaracji dotyczących egzaminu ósmoklasisty – deklarację należało złożyć do dnia 11 kwietnia 2022 r.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej przepisami ww. rozporządzenia z dnia 21 marca 2022 r. został zobowiązany do przygotowania i ogłoszenia informacji o sposobie organizacji i przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, z uwzględnieniem zmian przewidzianych w ww. rozporządzeniu oraz informacji o dodatkowych dostosowaniach na tym egzaminie dla uczniów i absolwentów będących obywatelami Ukrainy.

W przypadku egzaminu ósmoklasisty przewidziane zostały następujące dostosowania dotyczące arkuszy egzaminacyjnych:

- a) arkusz z języka polskiego – arkusz treściowo tożsamy z arkuszem dla ucznia, o którym mowa w art. 165 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (cudzoziemiec), któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu, z kolejnymi dostosowaniami, tj. instrukcje oraz polecenia tłumaczone na język ukraiński (ale: teksty i zadania w języku polskim, zapisywanie rozwiązań do zadań – w języku polskim);
- b) arkusz z matematyki – arkusz treściowo tożsamy z arkuszem dla ucznia, o którym mowa w art. 165 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (cudzoziemiec), któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu, ale pełna treść arkusza, tj. instrukcje, polecenia do zadań, treść zadań – tłumaczone na język ukraiński; zapisywanie rozwiązań zadań możliwe w języku ukraińskim;
- c) arkusz z języka obcego nowożytnego – arkusz treściowo tożsamy z arkuszem w formie standardowej, z dostosowaniami, tj. instrukcje oraz polecenia tłumaczone na język ukraiński, zadania w języku obcym lub języku ukraińskim, zapisywanie rozwiązań do zadań – w języku obcym lub języku ukraińskim (zgodnie z poleceniem).

Ponadto możliwe będzie:

- przystąpienie do egzaminu w oddzielnej sali (dotyczy egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego), jeżeli – ze względu na przedłużenie czasu przeprowadzania egzaminu do 210 minut – jest to konieczne do przeprowadzenia egzaminu dla wszystkich zdających w niezakłócony sposób,
- korzystanie ze słownika dwujęzycznego w wersji papierowej lub elektronicznej (język polski – język ukraiński i język ukraiński – język polski) na egzaminie z języka polskiego; słownik zapewnia szkoła lub uczeń,
- zastosowanie szczegółowych zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego, jak dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, w porozumieniu z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej,
- zapewnienie obecności specjalisty, np. psychologa, pedagoga (może być członkiem zespołu nadzorującego), jeżeli jest to niezbędne dla uzyskania właściwego kontaktu ze zdającym lub zapewnienia wsparcia psychologicznego,

- zapewnienie obecności tłumacza (język polski – język ukraiński), który przekaże zdającym informacje dotyczące zasad przeprowadzania egzaminu przekazywanych przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym,
- zapewnienie pomocy nauczyciela (członka zespołu nadzorującego), który przed przystąpieniem ucznia do pracy odczytuje z arkusza rezerwowego jeden raz głośno, po kolei wszystkie teksty liczące po 250 wyrazów lub więcej, stanowiące podstawę zadań egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego (możliwe w przypadku gdy uczeń rozumie język polski, jednak ma problemy z płynnym czytaniem tekstu pisanego),
- skorzystanie z dostosowań przewidzianych w Komunikacie CKE dla poszczególnych grup zdających (dotyczy to np. arkuszy dla dzieci ukraińskich z orzeczeniami; przygotowywane są arkusze dla uczniów niesłyszących, słabowidzących i z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim); dostosowanie takie wymaga pisemnego porozumienia dyrektora szkoły z dyrektorem właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej do 22 kwietnia 2022 r.

Dyrektorzy szkół lub upoważnieni przez dyrektora nauczyciele zostali zobowiązani do zapoznania uczniów – obywateli Ukrainy i ich rodziców/opiekunów z możliwymi sposobami dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty oraz do poinformowania rodziców/opiekunów uczniów – obywateli Ukrainy o trybie ustalania proponowanych dostosowań, nie później niż do 8 kwietnia 2022 r. poprzez przekazanie im materiału (aneksu do komunikatu) przygotowanego przez CKE w tłumaczeniu na język ukraiński.

Informacje o sposobie organizacji i przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i dostosowaniach warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty dostępne są na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej pod adresem:

https://cke.gov.pl/images/KOMUNIKATY/20220324%20E8_22%20Aneksy_informacja%20i%20komunikat%20PL.pdf

Ponadto dyrektorom okręgowych komisji egzaminacyjnych umożliwiono powoływanie w skład zespołu egzaminatorów, sprawdzających prace egzaminacyjne, osób niewpisanych do ewidencji egzaminatorów prowadzonej

przez okręgową komisję egzaminacyjną, pod warunkiem, że osoby te odbędą szkolenie dla egzaminatorów. Pozwoli to na powołanie w skład zespołów egzaminatorów osób znających język ukraiński, które będą mogły wspierać egzaminatorów przy sprawdzaniu prac egzaminacyjnych obywateli Ukrainy.

Ministerstwo Edukacji i Nauki nie przewiduje odrębnych zasad rekrutacji do szkół ponadpodstawowych dla dzieci uchodźców, które ukończą szkołę podstawową w polskim systemie edukacji i tym samym wypełnią warunki uprawniające do przystąpienia do tego postępowania.

Postępowanie rekrutacyjne do publicznych szkół ponadpodstawowych i szkół wyższych odbywa się na zasadzie **równej i powszechnej** dostępności. Oznacza to, że aplikować o przyjęcie może **każdy**, kto spełnia **jednakowe dla wszystkich warunki**. Stworzenie innych (preferencyjnych) warunków rekrutacyjnych dla jednej grupy zaburzy konstytucyjne zasady rekrutacji, odnoszące się do całej populacji uczniów i absolwentów aplikujących o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej albo wyższej. Pamiętać bowiem należy, że zgodnie z art. 70 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej *władze publiczne zapewniają obywatelom **powszechny i równy** dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów.*

Rozwiązania w sytuacji powstałej w związku z napływem uchodźców – w ocenie Ministerstwa Edukacji i Nauki - nie należy zatem poszukiwać w tworzeniu specjalnych warunków rekrutacyjnych, ale na wspomaganiu uczniów w sposób, który pozwoli im przystąpić do egzaminu ósmoklasisty. Wypełnienie przez kandydata ustawowych warunków uprawniających do przyjęcia do szkoły gwarantuje, że kandydat posiada odpowiednie kompetencje (w tym językowe) do podjęcia nauki na kolejnym etapie i podoła wymaganiom tego etapu.

Warunkiem przyjęcia kandydata w postępowaniu rekrutacyjnym do publicznej szkoły ponadpodstawowej jest posiadanie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej.

Obowiązujące ustawowe kryteria rekrutacyjne są takie same dla każdego absolwenta szkoły podstawowej. W postępowaniu rekrutacyjnym brane są pod uwagę łącznie następujące kryteria¹:

- 1) wyniki egzaminu ósmoklasisty;
- 2) wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej oceny z języka polskiego i matematyki oraz z dwóch obowiązkowych zajęć edukacyjnych ustalonych przez dyrektora danej szkoły jako brane pod uwagę w postępowaniu rekrutacyjnym do danego oddziału tej szkoły;
- 3) świadectwo ukończenia szkoły podstawowej z wyróżnieniem;
- 4) szczególne osiągnięcia wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej.

Kandydat zostaje przyjęty do szkoły wówczas, gdy uzyskana przez niego liczba punktów jest konkurencyjna w stosunku do innych kandydatów, uczestniczących w danym postępowaniu. Przy czym, gdy wynik punktowy danego kandydata jest konkurencyjny w postępowaniu rekrutacyjnym do kilku szkół/oddziałów, kandydat ten jest przyjmowany do szkoły/oddziału, którą wskazał we wniosku o przyjęcie jako bardziej preferowaną.

Szczegółowy sposób przeliczania na punkty poszczególnych kryteriów w postępowaniu rekrutacyjnym i postępowaniu uzupełniającym do szkół ponadpodstawowych określono w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego². Ustalając podział punktów za:

- oceny i osiągnięcia wymienione na świadectwie przyjęto, że może to być maksymalnie 100 pkt,
- wyniki z egzaminu ósmoklasisty przyjęto, że kandydat może maksymalnie uzyskać 100 pkt³.

¹ Art. 134 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.)

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów (Dz. U. z 2019 poz. 1737).

³ §11bab ust. 1-2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu

Dodatkowo każdy kandydat uczestniczący w postępowaniu rekrutacyjnym może przystąpić do postępowania uzupełniającego, które jest przeprowadzane w szkołach, w których pozostały wolne miejsca po zakończeniu postępowania rekrutacyjnego (art. 161 ustawy Prawo oświatowe). Informacje o wolnych miejscach niezwłocznie po zakończeniu postępowania rekrutacyjnego są przekazywane właściwemu kuratorowi oświaty, który jest zobowiązany upowszechnić te informacje.

W sytuacji, gdy absolwent szkoły podstawowej nie zrekrutował się w postępowaniu rekrutacyjnym i postępowaniu uzupełniającym, jest przyjmowany do szkoły ponadpodstawowej, w której pozostały wolne miejsca po zakończeniu ww. postępowań przez dyrektora tej szkoły w trybie art. 130 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe.

Za organizację sieci szkół ponadpodstawowych odpowiada powiat, który musi zapewnić miejsca realizacji obowiązku nauki nieletnim mieszkańcom danego powiatu (także uczniom przybywającym z innych systemów), w szkołach prowadzonych na terenie danego powiatu, bez gwarancji realizacji tego obowiązku w wybranej przez kandydata szkole. Jednocześnie ww. przepisy nie ograniczają dostępu do tych miejsc innym kandydatom zamieszkałym poza danym powiatem.

Absolwent szkoły podstawowej może ubiegać się o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej na terenie całego kraju w trybie postępowania rekrutacyjnego i postępowania uzupełniającego.

Dodatkowo należy mieć na uwadze, że kwestie dotyczące realizacji obowiązku nauki w szkole ponadpodstawowej przez ucznia przybywającego z zagranicy niebędącego obywatelem polskim reguluje art. 165 ustawy – Prawo oświatowe oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz obywateli polskich, którzy pobierali naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. 2017, poz.1655 z późn. zm.). Uczeń przybywający z zagranicy jest kwalifikowany do odpowiedniej klasy

oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 493 z późn.zm).

i przyjmowany do szkół, w tym ponadpodstawowych, na podstawie dokumentów określonych w ww. rozporządzeniu.

Jednocześnie pragnę poinformować, że w związku z pobytem na terenie Polski znacznej liczby dzieci uchodźców z Ukrainy, które są zainteresowane podjęciem studiów I lub II stopnia na uczelniach w Ukrainie, Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy zwróciło się do MEiN RP z prośbą o pomoc w przeprowadzeniu egzaminów wstępnych na studia w Ukrainie w 2022 r. Obecnie prowadzone są dwustronne rozmowy w celu ustalenia warunków organizacyjnych.

Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI I NAUKI

Dariusz Pionkowski
Sekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/

